

Gedragsprotocol 2023-2024

KBS de Touwbaan

Inhoud

1. Doel van dit gedragsprotocol	3
2. Voorwaarden voor een goede aanpak.	3
3. Wat verstaan we onder pesten.	6
4. Maatregelen ter voorkoming van pestgedrag.	6
5. Maatregelen als er dan toch gepest wordt.	7
6. Vijfsporenaanpak.....	12
7. Sanctiebeleid	13
8. De belangrijkste regels van het omgangsprotocol.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
9. Adviezen voor ouders.....	14
10. Telefoonnummers en internetsites.....	19

[OBJ]

1. Doel van dit gedragsprotocol

De visie van onze school de Touwbaan:

*Wij vinden het belangrijk **dat kinderen met plezier naar school komen, goed in hun vel zitten en zich veilig voelen. Als ze het fijn hebben, gaat het leren meer als vanzelf. Wij hechten daarom veel waarde aan een vriendelijk en veilig klimaat, evenals rust, orde, regelmaat en gezondheid.** Waardering voor het creatieve, sociale en cognitieve leerproces draagt bij aan de ontwikkeling van een positief zelfbeeld. Wij groeien mee met de veranderingen in de maatschappij door leerlingen vaardigheden bij te brengen die nodig zijn voor de toekomst. We spannen ons in om te leren van én met elkaar. Iedereen kan verantwoordelijkheid dragen en nemen en voelt zich verantwoordelijk voor zowel het groepsproces als ook zijn eigen leerproces.*

Samen met het gehele team willen wij hier zorg voor dragen, zowel de directeur, de leerkracht als de vrijwilliger die werkzaam zijn op de Touwbaan.

Leerlingen, leerkrachten, directie, Kanjercoördinatoren, IB, vrijwilligers en ouders weten wat ze kunnen doen ter preventie van onveilige situaties en hoe ze kunnen handelen als het toch onveilig wordt.

2. Uitgangspunten

School is bedoeld om te leren. Dit kan alleen als leerlingen zich veilig voelen op school. De visie en levenshouding van de Kanjertraining vormen het uitgangspunt van ons veiligheidsbeleid. We hebben een duidelijke visie op hoe we met elkaar omgaan en willen graag samen met ouders en kinderen zorgen voor een veilige school.

1. We willen te vertrouwen zijn.
We gaan uit van elkaars goede bedoelingen en kijken met vertrouwen naar elkaar en de kinderen. Ons uitgangspunt is daarbij dat je jezelf mag zijn. Doe je niet anders voor dan wie je werkelijk bent, zoals je bent is het goed.
2. Wij, leerkrachten en ouders, zijn samen het gezag van het fatsoen.
We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen. Een goede opvoeding richt zich op fundamentele menselijke waarden zoals: liefde, vertrouwen, mededogen, toewijding, verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de breedste zin van het woord. Daarom moeten wij, ouders en leerkrachten, duidelijke leiders zijn voor kinderen: wij vertegenwoordigen het gezag van het fatsoen. We laten ons daarbij niet bepalen door negatieve gevoelens zoals angst, onmacht en ergernis. We zorgen voor een veilige sfeer door grensoverschrijdend gedrag op een nette manier zorgvuldig aan te pakken. Daarin werken we samen met elkaar.
3. Wij geven het goede voorbeeld (door respectvol met elkaar om te gaan).

3. Voorwaarden voor een goede aanpak

Om pestgedrag te kunnen voorkomen en/of aanpakken voldoen we aan de volgende voorwaarden:

- Kanjertraining vormt het uitgangspunt van ons veiligheidsbeleid. We hebben hierbij een duidelijke visie op hoe we met elkaar omgaan en willen graag samen zorgen voor een veilige school.

- Alle groepen volgen de lessen van Kanjer, welke gegeven worden door de leerkrachten die inmiddels allemaal gecertificeerd zijn.
- Alle betrokkenen (leerlingen, ouders en personeel) zien pesten als een probleem. De betrokkenen moeten het verschil weten tussen plagen en pesten.
- Het inschakelen van een leerkracht wordt niet gezien als klikken. De kinderen weten dat er iets mee gebeurt. Ze krijgen geen straf, maar hulp.
- Elke klacht wordt serieus genomen. Deze kunnen eventueel bij onze vertrouwenspersoon Cindy Smans ingediend worden.
- De leerkrachten op de Touwbaan kunnen pesten signaleren.
- Aan de houding van alle medewerkers ervaren kinderen dat er respect is voor elkaar en voor alle kinderen. We hebben een open houding waarin respect, samen en welbevinden een grote rol spelen.
- De Touwbaan beschikt over een duidelijke aanpak bij pestgedrag.
- Wanneer de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert of het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt, kan de vertrouwenspersoon worden ingeschakeld. Deze maakt melding bij de klachtencommissie die het probleem onderzoekt, deskundigen raadpleegt en de betrokkenen adviseert.

De petten

Om in gesprek te gaan over gedrag maken we vanuit de Kanjertraining gebruik van petjes met vier verschillende kleuren. Wanneer zich een probleem of stressvolle situatie voordoet hebben we een keuze om verschillend te reageren. We maken kinderen bewust van hun gedrag en oefenen met nieuw gedrag. Kinderen kunnen zo leren kiezen voor gedrag dat bij hen past en dat prettig is voor henzelf en de ander.

Wanneer je doet als een kanjer, of als de witte pet, dan doe je als jezelf, je bent te vertrouwen en durft ook anderen te vertrouwen. Je toont respect voor jezelf en de ander.

Jezelf zijn betekent ook: vervul de rol die bij je past. Dus moeder: wees moeder. Leerkracht: wees leerkracht. Je bent geen vriendje van het kind. En laat het kind ook kind zijn.

Als we allemaal als onszelf doen, vanuit vertrouwen, kunnen we toch heel verschillend doen, ook in verschillende situaties.

De witte pet is de pet van vertrouwen en jezelf zijn. Samen met de gele, rode en zwarte pet zie je dan...

Je kunt jezelf zijn in combinatie met de zwarte pet. De zwarte pet staat voor kracht. Dan reageer je op een prettig stoere manier. Je durft ruimte in te nemen. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je geeft je grenzen aan. Je maakt plannetjes, toont initiatief. Zolang naast de zwarte pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, is het gedrag prettig voor jezelf en de ander. <i>Ouders en leerkrachten</i> laten met de wit-zwarte pet positief leiderschap zien. Ze durven grenzen te stellen en duidelijk te zijn vanuit het vertrouwen dat de meeste mensen het goed bedoelen.	Wit en zwart • vertrouwen • duidelijk • doorzetter • leiderschap
De rode pet in combinatie met de witte pet staat voor humor. Je maakt grapjes die leuk zijn voor iedereen. Je doet optimistisch, vrolijk, relativerend, luchtig, handelt met levensvreugd. Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat je humor gebruikt in je opvoeding en speels kunt zijn: je kunt spelen met kinderen en je kunt relativeren. Je toont optimisme en vrolijkheid.	Wit en rood • vertrouwen • vrolijk • humor • positief denken
Handelen we met de wit-gele pet, dan geven we ruimte aan de ander. We luisteren, zorgen, tonen interesse, zijn rustig en vriendelijk, bescheiden. Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat we betrokkenheid tonen, luisteren naar kinderen en willen weten wat hun behoefte is. We tonen empathie.	Wit en geel • vertrouwen • vriendelijk • bescheiden • behulpzaam

Alle kleuren petten hebben hun valkuil wanneer de witte pet van vertrouwen wegvalt. Als we niet meer met vertrouwen naar elkaar of naar onszelf kijken, komen we terecht in wantrouwen. Bij de ene persoon of in de ene situatie uit dit zich in te krachtig gedrag (zwarte pet), bij een ander in te onderdanig angstig gedrag (gele pet) en bij een ander in clownesk meeloopedrag (rode pet).

In klassen waar het vertrouwen wegvalt, ontstaat dit gedrag. De basis van vertrouwen moet dan weer worden teruggezet. Gelukkig blijken de meeste mensen dit graag te willen: we willen ons liever gedragen met witte pet dan zonder. We zijn 'de weg even kwijtgeraakt'.

4. Wat verstaan we onder pesten

Plagen en pesten, wat is het verschil daartussen?

Plagen is iemand voor de grap lastig vallen. De ander bedoelt het niet slecht. Plagen stopt als je er wat van zegt.

Met de Kanjertraining leren we dat alles wat aandacht (benzine) krijgt groeit. Vervelend gedrag (motor) blijft doorgaan en krijgt status als kinderen meelachen en erbij staan.

Pas wanneer kinderen leren geen benzine meer te geven, als de norm verandert, dan valt er geen winst meer te behalen met negatief gedrag.

De leerkracht probeert in de klas benzine te geven aan positief gedrag. De leerkracht spreekt benzinegevers aan. Hierdoor krijgt negatief gedrag minder aandacht van de leerkracht.

Pesten is op een oneerlijke manier steeds weer een ander onrecht aandoen (bijvoorbeeld slaan, uitschelden, buitensluiten, spullen kapot maken). Dit kan ook online gebeuren.

In het aanspreken van kinderen gebruiken we pettentaal en koppelen we nooit een pet aan een kind. De petten gaan over gedrag en gedrag kun je veranderen. De kind doet als een rode pet op een moment en is geen rode pet. De pettentaal helpt ons om zonder oordeel het kind op zijn gedrag aan te spreken.

5. Maatregelen ter voorkoming van pestgedrag

Met interactie, instructie en klassenmanagement scheppen we voorwaarden voor een pedagogisch klimaat waarin elk kind tot zijn recht komt. Onze 8 kernwoorden (samen, welbevinden, sfeervol, openheid, respect, flexibel, adaptief onderwijs en ontplooiingskansen) vormen het uitgangspunt bij de dingen die we op school doen.

Preventief volgen alle groepen de lessen van Kanjer, welke gegeven wordt door de eigen leerkracht die inmiddels allemaal gecertificeerd zijn.

Welk gedrag willen we wel en niet op school? Waar ligt de grens? De smileyposter geeft hier handvatten voor. Wij willen kinderen leren om rekening met elkaar te houden. Let dus een beetje op de gevoelens van de mensen om je heen. Check even of de ander zich nog goed voelt bij jouw gedrag. Andersom geldt ook: het is jouw verantwoordelijkheid om aan te geven wanneer je je ergens niet prettig bij voelt. De meeste mensen bedoelen het goed, maar het gaat wel eens mis. Je helpt de ander door je grens aan te geven: "Ik vind het vervelend als je ... doet. Wil je dat anders doen?"

De leerkrachten willen de kinderen een gevoel geven van veiligheid en geborgenheid. Wederzijds respect naar kinderen, ouders en collega 's en zorg

voor de leefomgeving zijn belangrijke gegevens binnen onze school en hierbij hanteren zij de smileyposter.

Hoe werken we aan die veiligheid in de klas:

- De manier waarop we met kinderen omgaan: positieve benadering, vanuit de lessen Kanjer.
- De manier waarop we rekening houden met verschillen tussen kinderen
- De manier waarop we kinderen bij de les betrekken, hen aanmoedigen, helpen, corrigeren, het gevoel geven dat ze mogen zijn wie ze zijn.
- Aan het begin van het schooljaar tijdens de Gouden weken wordt het omgangsprotocol en de overige regels en afspraken in de klas gemaakt en besproken.
- Als er aanleiding toe is, besteden we expliciet aandacht aan pestgedrag in een rollenspel.
- We laten merken dat we pesten als een probleem zien en het niet accepteren.
- De leerkrachten laten zien dat zij serieus omgaan met pestgedrag.
- Signalering van (on)gewenst gedrag:
De sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen wordt bijgehouden in "KIJK" een registratiesysteem voor kleuters. In de groepen 3 t/m 8 wordt het sociogram afgenomen en de vragenlijsten van Kanjer. De resultaten van deze registraties worden tijdens groepsbesprekingen met de intern begeleider van de school besproken.
- Afspraken, het omgangsprotocol en het anti-pest-beleid vinden de leerkrachten terug in hun klassenmap.
- Ouders kunnen het gedragsprotocol terugvinden in de schoolgids en op de website.

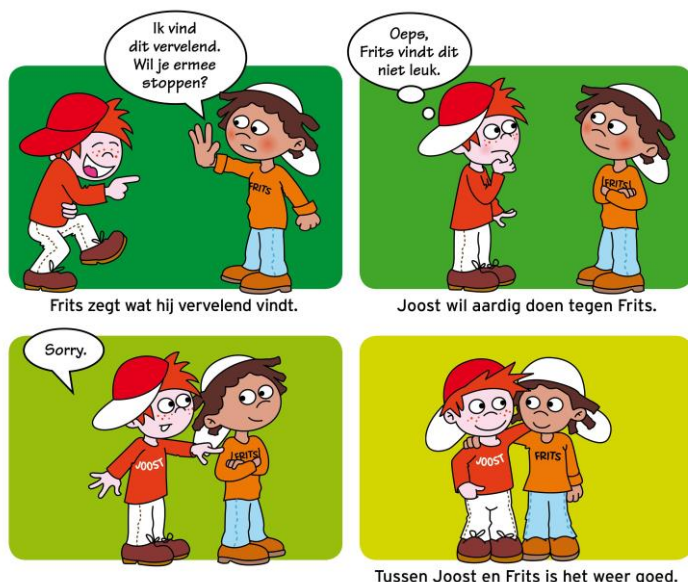
6. Maatregelen als er dan toch gepest wordt

Het is normaal dat kinderen af en toe 'last' hebben van elkaar. Dit gebeurt thuis en op school. Er ontstaat gedoe. Dit zijn voor de kinderen allemaal leermomenten. In het volwassen leven moeten wij immers ook leren omgaan met onze behoeftes en die van anderen. We zullen onze grenzen en wensen moeten aangeven.

Fase 1 : kind heeft last van een ander

Vuistregel van de Kanjertraining:

Jij zit in een klas met kinderen die te vertrouwen willen zijn. We leren kinderen om rustig aan te geven dat ze ergens last van hebben en te vragen of de ander wil stoppen.

Soms wordt een incident groter doordat kinderen het gedrag van een ander ervaren als pesten, en vervolgens agressief of klagerig reageren (richting klasgenoten, leerkracht, ouders). Klasgenoten, leerkrachten en ouders kunnen dit onbewust versterken, bijvoorbeeld door agressief gedrag goed te keuren ("mep maar terug"), té veel medelijden te tonen of kwaad te spreken over het andere kind. Tips voor leerkrachten en ouders:

- Ga na een conflict of gedoe geen rechter spelen om dader en slachtoffer te identificeren. Richt je op de toekomst: "Willen jullie het oplossen? Hoe zouden jullie dit de volgende keer anders kunnen doen?"
- Leer kinderen hoe je op een rustige, respectvolle manier zegt dat je last hebt van iemand. De woorden en toon moeten bij het kind zelf passen.
- Leer kinderen te stoppen met hun gedrag als een ander aangeeft er last van te hebben.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Hoe doet u als u last heeft van iemand in uw gezin, familie, vriendenkring, buurt? Welke gedragsvoorbeelden krijgen kinderen van u?
- Spreek met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.
- Bespreek met kinderen het verschil tussen plagen en pesten.
- Leer kinderen de intenties van anderen te interpreteren. Een kind kan iets als een grapje bedoelen, maar een ander kan het als beledigend opvatten. Leer kinderen om te checken hoe de ander het bedoelde.

Fase 2: het storende gedrag gaat door

Vuistregel van de Kanjertraining: een motor kan niets beginnen, als het geen benzine krijgt. Word dus niet boos, ga niet huilen, ga niet in discussie. Laat de klasgenoot die vervelend doet kletsen, en ga samen met een klasgenoot die je vertrouwt (maatje of buddy) iets anders doen. Als jij niet meer op het vervelende gedrag let, houdt het meestal vanzelf op. Gaat het toch door? Dan stap je naar een volwassene die kan helpen (juf, meester, pleinwacht, ouders).

Vaak blijft het bij een incident, en is er géén sprake van

structureel pesten. Tips voor leerkrachten en ouders:

- Leer kinderen weg te lopen bij vervelend gedrag, en steun te zoeken bij leeftijdsgenoten. Voor sommige kinderen is dit een oefening in zelfbeheersing.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Laat u zich bepalen door negatieve personen in uw leven? Of besteedt u energie aan positieve zaken?
- Leer kinderen om hulp te vragen bij een volwassene als vervelend gedrag doorgaat. Bespreek het verschil tussen klikken en om hulp vragen.
- Ook kinderen van wie u het misschien niet verwacht, kunnen doen als een rode of zwarte pet.
- Vraag kinderen of het de bedoeling was om de ander bang, verdrietig, boos te maken of pijn te doen. Laat kinderen zelf nadenken over een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- Problemen tussen kinderen die zich op school voordoen, worden op school opgelost. School betreft indien nodig de ouders daarbij.
- Spreek, ook als zich problemen voordoen, met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.

Fase 3: iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten

Definitie pesten

Wanneer een kind of groepje in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastigvallen (psychisch, verbaal of fysiek), spreken we van pestproblematiek. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig.

Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Hierbij gaat het om duidelijk begrenzen van ongewenst gedrag (van alle partijen) en het herstellen van het vertrouwen. Omdat ieder pestgeval weer anders is, staan hieronder een aantal vuistregels die wij hanteren.

1. Denk aan alle rollen binnen het pesten.
  - a. Wij (het team en de ouders van het kind dat pest) keuren het pestgedrag af en er volgt een consequentie indien het doorgaat. Hierbij wordt pestgedrag omgebogen in positief en betrokken gedrag in de klas.
  - b. We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren buitenstaanders (klasgenoten) het pestgedrag niet te bekrachtigen. Kinderen leren een goede vriend te zijn van de pester: help je vriend door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets anders te gaan doen (anti-pestposter 2, in het digibordmateriaal). Als omstanders / buitenstaanders niet ingrijpen, stemmen ze impliciet in met pesten.
  - c. Kinderen die gepest worden oefenen om duidelijk hun grens aan te geven, geen benzine te geven, erbij weg te gaan en naar een maatje te gaan. Werkt het niet, dan ga je naar het aanwezige gezag.
  - d. Klasgenoten hebben allemaal maatjes. We leren kinderen hoe je een goed maatje kan zijn voor iemand die last heeft van een ander. Wees zelf te vertrouwen, geef geen benzine aan pestgedrag en ga samen iets anders doen.

2. Betrek de context.
  - a. Het betrekken van ouders bij de normvorming en het groepsproces is van groot belang, dit versterkt het WIJ-gevoel. Kinderen luisteren in de eerste plaats naar hun ouders. Ouders helpen hun kind door met vertrouwen te spreken over klasgenoten, ouders en de school.
  - b. De groepsnorm is van grote invloed op pesten. De groepsnorm moet zijn dat we onze eigen status/populariteit niet versterken op een manier die ten koste gaat van een ander. Deze groepsnorm wordt versterkt door te werken aan het onderling vertrouwen in de groep, zoals beschreven onder Wat doen we preventief en hoe doen we dat? We leggen de focus daarbij op:
    - Wat gaat er goed in de klas?
    - Wat willen we verbeteren in de klas?
    - Welke kwaliteiten waarderen we bij elkaar?
    - Wat wordt ons plan?
    - Hoe kunnen we elkaar helpen?

3. We (team en ouders) letten op de manier *waarop* we dit doen. Onze leidraad:
  - a. Wij willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Er is daarom geen excuus voor wangedrag.
  - b. We delen kinderen niet in, in daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij daders en slachtoffer niet altijd

te scheiden zijn en soms een en dezelfde persoon is. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld, en wordt niet aangesproken op zijn of haar (veer)kracht. Hoe dan wel:

- c. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- d. We blijven met respect spreken over en met elkaar.
- e. Wij (ouders en team) geven hierin het goede voorbeeld.

Wij kunnen ook de handvatten en tips gebruiken van Fase 1 en 2, zoals hierboven omschreven.

Het is mogelijk dat er, ondanks alle preventieve maatregelen, toch gepest wordt. Pesten gebeurt meestal stiekem en buiten het gezichtsveld van leerkrachten. Het is van belang dat het pesten gemeld wordt door ouders, leerlingen of anders betrokkenen bij de leerkracht. Als we zien, of door onderzoek bevestigd wordt dat er gepest wordt, gaan we over tot de volgende aanpak:

1. Eenieder draagt de verantwoording alle leerlingen in alle gevallen op ongewenst (pest) gedrag te wijzen en stelling te nemen tegen dit pestgedrag. Meld pestgedrag bij de verantwoordelijke groepsleerkracht of bij de vertrouwenspersonen in de school. In elke groep wordt aandacht besteed aan het omgaan met elkaar en worden de groepsregels om pesten te voorkomen samen gemaakt met de kinderen en vastgesteld.

2. De gepeste ondersteuning geven. We nemen de gepeste serieus en geven aan dat we actie gaan ondernemen.

Medeleven tonen, luisteren en vragen (hoe en door wie wordt gepest)

Nagaan hoe de gepeste zelf reageert

Het kind leren inzien waarom een kind pest

Nagaan welke oplossingen het kind zelf wil.

3. Als er sprake is van incidenteel pestgedrag binnen de groep dan wordt dat met de betrokken leerlingen besproken door de groepsleerkracht. Dit gesprek staat niet op zichzelf maar dient regelmatig te worden herhaald om controle te houden over het gedrag. Van deze gesprekken worden aantekeningen gemaakt in ParnasSys.

4. Meelopers aanspreken.

Meelopers zien we als passieve pester. We maken bespreekbaar in de groep dat ook zij medeplichtig zijn omdat ze niets doen om het pesten te stoppen. Ze lachen mee met de pester uit angst om zelf gepest te worden.

De groep moet weten dat informatie over pestgedrag niet gezien wordt als 'klikken'. In de groep bespreken we nog een de gedrags- en omgangsafspraken.

5. Indien er sprake is van herhaald pestgedrag worden de ouders van de pester samen met de pester door de groepsleerkracht op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen in een gesprek op school. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en

vastgelegd in een verslag. De ouders en de intern begeleider krijgen een kopie van dit verslag. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Gedacht kan worden aan:

- een boek lezen over pesten;
- het overschrijven van een brief van een gepest kind;
- een excuusbrief voor het slachtoffer schrijven;
- uitsluiting van met name de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag: buitenspelen, bewegingsonderwijs en excursies.

In het verslag wordt tevens een afspraak opgenomen voor een vervolgesprek met de ouders. De ouders van het gepeste kind worden uitgenodigd voor een gesprek om hen in te lichten over de gemaakte afspraken. De ouders van de rest van de groep worden per brief ingelicht.

6. De directie en het team worden op de hoogte gesteld van het pestgedrag, zodat iedereen er alert op kan reageren. Als het probleem zich toch blijft herhalen meldt de leerkracht dit gedrag aan de directeur van de school. De leerkracht overhandigt de directeur een lijst met daarop de data van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de vastgelegde afspraken.

7. De directie roept de ouders van de pester op school voor een gesprek. Ook het kind kan in dit gesprek betrokken worden. De directie legt dit gesprek vast. Als het gedrag niet verbetert kan de leerling in de interne zorgcommissie besproken worden. Het kan raadzaam zijn extra hulp (b.v. Jeugdzorg) in te schakelen.

8. Alles moet zorgvuldig gedocumenteerd worden. Er moeten verslagen worden gemaakt van de gesprekken die gevoerd zijn en de afspraken die gemaakt zijn. Als het gedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert en/ of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem aan te pakken kan de directie overgaan tot bijzondere maatregelen: isoleren van de pester of een tijdelijke schorsing.

7. Vijfsporenaanpak

Als het pesten blijft doorgaan, ondernemen we actie waarbij alle vijf betrokken partijen aandacht krijgen.

1. Hulp aan het **gepeste** kind, in de vorm van adviezen en (in sommige gevallen) van sociale vaardigheden.

De begeleiding van het gepeste kind is van groot belang. Het kind kan zich eenzaam en slachtoffer voelen en heeft recht op zorg vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuw pestgedrag moet er ook gekeken worden naar het verwerken van de ervaringen. Dit kan gebeuren door:

- Gesprekken met de leerkracht van het kind. Het doel van deze gesprekken is het signaleren van nieuw pestgedrag, het verwerken van de eerdere ervaringen en bespreekbaar proberen te maken waarom een kind gepest wordt.
- Gesprek van de leerkracht met de ouders, eventueel samen met de directie van de school.

- Schriftelijke verwerking door het kind. Het kind krijgt de beschikking over een 'verwerkingsschriftje' dat op elk gekozen moment door het kind ingevuld kan worden.
- Afspraken maken over hoe verder te gaan!

2. Aanpak van het gedrag van de **pester**.

- Een gesprek waarin de pester straf krijgt, omdat hij ondanks eerder aanspreken niet gestopt is met het pestgedrag.
- Onderzoeken wat de reden van het pestgedrag kan zijn.
- Indien noodzakelijk: sociale vaardigheidstraining.
- Maken van een 'hoe nu verder'- aanpak. Aangeven wat er van de pester wordt verwacht en wat er zal gebeuren als hij/zij doorgaat met pesten. Deze afspraken worden schriftelijk vastgelegd en ondertekend door leerling, zijn/haar ouders, de leerkracht en de directie.
- Pestgedrag wordt binnen de bouw of het team gemeld, zodat iedereen alert kan reageren.

3. Aanpak van de zwijgende middengroep en de **meelopers**.

- De groep mobiliseren door zowel de leerkracht als de ouders met de kinderen te laten praten over hun rol.
- Maken van duidelijke afspraken via gesprekken
- Afspraken controleren.

4. Hulp aan de **ouders**, in de vorm van achtergrondinformatie en adviezen.

Voor de ouders van het gepeste kind is het van belang dat de school serieus omgaat met de aanpak van pesten. Met de ouders van het gepeste kind zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind. De ouders van de pester moeten absoluut op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij hebben er recht op te weten dat hun kind in sociaal opzicht bepaald zorgwekkend gedrag vertoont en dat daar iets aan gedaan moet worden. De ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers moeten zich bij de leerkracht kunnen melden als zij merken dat er een kind gepest wordt. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken. Ouders kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden.

5. Hulp aan de **leerkracht**, in de vorm van achtergrondinformatie over het verschijnsel, signalen, oorzaken, gevolgen en concrete aanpakmogelijkheden

8. Sanctiebeleid

Bij een anti-pestbeleid past ook een sanctiebeleid. Het moet voor iedereen duidelijk zijn welke maatregel bij welk gedrag genomen wordt. Het moet ook duidelijk worden wie in welke gevallen een sanctie op kan leggen.

Gedrag	Sanctie	Door wie
Eenmalig geconstateerd pestgedrag	Gesprek over omgangsregels, ingaan op evt. sancties	Leerkracht(en)
Pesten gaat door	Straffend gesprek	Leerkracht

Pesten blijft doorgaan	Gesprek met ouders/verzorgers. Afspraken over te verwachten gedrag vastleggen en ondertekenen. Straf gaat door.	Leerkracht in overleg met ib-er en directie
Negatief gedrag blijft gehandhaafd. Geen verbetering merkbaar.	Schorsing - verwijdering	Directeur in overleg met het schoolbestuur Delta-onderwijs.

9. Adviezen voor ouders

Adviezen aan ouders van meelopers en zwijgende middengroep:

- Neem het probleem serieus: het kan ook uw kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Weet wat uw kind op de computer doet.
- Praat met uw kind over school, over de relaties in de klas, over wat leerkrachten doen, hoe zij straffen. Vraag hen ook af en toe of er in de klas wordt gepest.
- Geef af en toe informatie over pesten; wie doen het, wat doen zij en waarom?
- Corrigeer uw kind als het voortdurend anderen buitensluit.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.

Adviezen aan ouders van kinderen die pesten:

- Neem het probleem serieus.
- Raak niet in paniek. Elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen. Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet. Besteed aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport, zodat het kind genoodzaakt wordt om te gaan met anderen en leert samen te werken.
- Als uw kind al lange tijd pest, vraagt dat om een uitgebreide aanpak. Neem contact op met de leerkracht, ga bij de school kijken, leesboeken en bekijk samen met uw kind videobanden over pesten.
- Laat uw kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining. Onze intern begeleider kan u daar meer over vertellen.

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen:

- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, kunt u de ouders van de pester opbellen en voorzichtig vragen er met hun kind over te praten. Gebruik daarbij als argument dat elk kind op straat veilig moet kunnen zijn. Niemand zal dat ontkennen.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken. Ook kunt u bij de vertrouwenspersonen van de school terecht.
- Als uw kind al lange tijd is gepest, vraagt dat om een uitgebreide aanpak. Neem contact op met de leerkracht, ga bij de school kijken, lees boeken en bekijk samen met uw kind videobanden over pesten.
- Als u van uw kind er met niemand over mag praten, steun dan uw kind, geef

het achtergrondinformatie en maak uw kind duidelijk dat de school het voorzichtig zal aanpakken.

- Beloon uw kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen.
- Stimuleer uw kind tot het doen van die dingen waarin het goed is en kan uitblinken.
- Wordt uw kind op de sportclub gepest door leeftijd of klasgenoten, vraag dan de leiding aan het pesten aandacht te besteden en met de kinderen te bespreken dat ieder kind op de club veilig moet zijn.
- Houd de communicatie open, blijf dus in gesprek met uw kind. Doe dat niet op een negatieve manier, maar geef adviezen om aan het pesten een einde te maken. Een negatieve manier van vragen is bijvoorbeeld; wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan komt.
- Laat uw kind opschrijven of tekenen wat het heeft meegemaakt. Dit kan best emotionele reacties bij uw kind oproepen. Op zich is dat niet erg, als het maar hierbij geholpen wordt de emoties te uiten en te verwerken.
- Laat uw kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining. Onze intern begeleider kan u daar meer over vertellen.

10. Grensoverschrijdend gedrag

Wat is grensoverschrijdend gedrag?

Grensoverschrijdend gedrag kan op verschillende manieren plaatsvinden: verbaal, fysiek, materieel. Het kan bijvoorbeeld gaan om pesten, agressief gedrag, spullen kapot maken of stelen, discriminatie en seksuele toenadering of –intimidatie. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die er mee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Elke situatie van grensoverschrijdend gedrag staat op zichzelf, en is situationeel/ contextueel en vraagt een eigen afweging en aanpak. Wat bij het ene kind goed werkt, werkt bij het andere kind averechts. Toch zijn er wel wat vuistregels te creëren.

Een school is een plek om te leren, daar moet het dus veilig zijn. Binnen de school moet de nadruk liggen op vertrouwen, maar dat kan alleen bestaan als er helder en duidelijk gezag is. De smileyposter geeft hiervoor een duidelijk kader: het moet goed zijn voor jou en de ander. We willen het vaak wel goed doen, maar het gaat soms wel eens mis.

Fysieke veiligheid in gevaar?

Als een kind of ouder grensoverschrijdend gedrag vertoont, is het eerste wat van belang is: Is de fysieke veiligheid in het geding van de leerkracht, het kind of de omstanders?

Bij fysieke onveiligheid is er altijd een nagesprek met de ouders van de leerling. Daarbij gaan we op zoek naar is hier sprake van onwil of onmacht? In beide gevallen verwachten we echter dat ouders het gedrag ondubbelzinnig

afkeuren. Doen ouders dit niet, dan gaat deze leerling naar een andere klas tot de rust, veiligheid en het vertrouwen binnen de klas voldoende is hersteld. Zijn er aanwijzingen dat de leerling het gedrag in die klas ook zal laten zien, dan komen we in een situatie van schorsen c.q. verwijderen binnen de grenzen van de leerplichtwet. Hieronder wordt dit stap voor stap uitgelegd.

Onmacht versus Onwil

De Kanjertraining heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen, maar het gaat wel eens mis. Dat is niet erg, daar leren ze van. Toch zijn er soms kinderen die zich wel willen misdragen. We maken dan ook een onderscheid tussen onmacht en onwil in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. In de bijlage *Handvatten Grensoverschrijdend gedrag* is stapsgewijs weergegeven hoe te reageren in beide gevallen.

Bij sommige kinderen is het moeilijk uit te maken of er sprake is van onmacht/onvermogen/beperking of onwil. De Kanjertraining is van mening dat hier een 'streng' onderscheid in moet worden gemaakt. Dit onderscheid zit door de hele Kanjertraining heen.

Onmacht

Kinderen die zich misdragen, maar dat niet willen, worden ondersteund en geleerd hoe zij zichzelf kunnen beheersen. Dat vindt plaats in samenwerking met de ouder(s) van deze leerling. Het kan zijn dat een kind het moeilijk heeft met zichzelf of met de omstandigheden waarin het verkeert. Maar desondanks probeert het kind er iets van te maken. Zo zijn er kinderen met onvermogen zoals autisme, ADHD, moeilijke (gezins)omstandigheden of andersoortige beperkingen die ondanks hun onvermogen er alles aan doen om zich aanvaardbaar te gedragen. Dat het misgaat is niet erg. Het zijn leermomenten.

Onwil

Heeft een kind de opvatting dat het zich niet fatsoenlijk *wil* gedragen en met niemand rekening wil houden, dan reageert de school grensstellend. Ouders worden betrokken bij het feit dat hun kind het verlangen heeft zich te willen misdragen. De mentaliteit van een kind is immers de verantwoordelijkheid van de ouders. Het is cruciaal nu in het gesprek met de ouders expliciet te vragen:

- *Keurt u als ouder dit gedrag goed? Wilt u dat uw kind morgen weer zo reageert?*

School heeft de steun van ouders nodig om hun kind bij te sturen. In de praktijk blijkt:

- Kinderen die handelen uit onvermogen, zijn goed te corrigeren als hun ouders goed samenwerken met de leerkrachten.
- Kinderen die handelen uit onwil zijn moeilijk te corrigeren als hun ouders dat onvermogen als excuus voor vertoond wangedrag gebruiken.

- Kinderen die zich *willen* misdragen zijn snel te corrigeren (omdat er geen onvermogen meespeelt) als ouders op dezelfde lijn zitten als de school.
- Kinderen die zich *willen* misdragen, zijn niet te corrigeren als ouders het een probleem van school vinden.

Stappenplan grensoverschrijdend gedrag

1. De leerkracht benoemt het grensoverschrijdende gedrag:
"Ik zie dat...", "Ik hoor dat...."

En wat het met hem/haar/de klas doet (gevoel):

"Ik merk dat het ..., "Ik heb last van...", "Ik vind het storend dat..."

2. De leerkracht vraagt naar de bedoeling van dit gedrag:
"Is het je bedoeling om...?" of "Wil je echt ...?"

Nee -> "Fijn dat dacht ik al, stop er dan maar mee"
"Hoe ga je het de volgende keer anders doen?"
"Wat spreken we af?"

Ja-> "Meen je dat?"
"Blijf je hiermee doorgaan?"
VERBAZING TONEN

Bij Ja:

3. De leerkracht stapt over naar leiderstaal:
  - "Kijk me aan", Ik wil dat je nu...", "Stoppen nu", "Hier geven...(materiaal)"
  - "Je hebt nu de keus...."

Je luistert naar mij

Consequentie

Bijvoorbeeld:

- Dicht bij de leerkracht laten zitten
- "Ik spreek je straks.. (na schooltijd/pauze)"
- Afkoelplek
- Uit de klas (eventueel hulp van collega/directie)
- Ouders bellen

4. In beide keuzes zal de leerkracht buiten lestijd een gesprek voeren met het kind.

De leerkracht vraagt nogmaals naar de **BEDOELING**:

- "Was het jouw bedoeling om ...?"
- "Ben je van plan om hiermee door te gaan?"

Onmacht

Nee, ik wil stoppen:

- Afspraken/plan maken
- Eventueel goedmaken/herstellen
- Ouders worden geïnformeerd

Onwil

Ja, ik wil doorgaan:

- Ouders worden gebeld voor een gesprek op school
- Kind uit de klas

Gesprek met ouders:
Keuren ouders het gedrag goed?

Nee

Hulp aanbieden
Passende plek indien nodig
Samen plan van aanpak maken
2 klassen hoger/lager
Kind dichtbij leerkracht

Nee, maar

Smileyposter
'Er is geen excuus voor wangedrag'
'Wilt u dat uw kind...?'

Ja

Grenzen school aangeven (Smileyposter)
Kind voorlopig uit de klas, bedenktijd ouders
Is dit de juiste school voor u?
Schorsen
Gedrag verandert niet? Vervangende school

11. Telefoonnummers en internetsites

Nederlandse Katholieke Vereniging van Ouders (NKO)
Postbus 97807
2509 GE Den Haag
Tel. 070-3282882
Website: www.nko.nl

Vertrouwenspersoon KBS de Touwbaan:
Cindy Smans- cindy.smans@kbsdetouwbaan.nl

Vertrouwenspersoon stichting Delta onderwijs:
Roy Ploegmakers- 06 48088774
Eefje van Antwerpen- 0628636387

Algemene website met naast informatie ook een verwijzing naar zowel adressen als links: www.pestweb.nl

Overige websites:
www.jeugdinformatie.nl
www.tegenpesten.nl
www.pestweb.nl
www.50tien.nl
www.minocw.nl
www.kidsplanet.nl
www.bijonsthuis.nl
www.pestten.net
www.stichtingstophetpesten.com

Bijlage I

Protocol digitaal pesten

Digitaal pesten is een onderdeel van traditioneel pesten.

Vormen van digitaal pesten

Anonieme berichten versturen via sociale media, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden en credits stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken, virussen sturen, happy slapping, en het versturen van een e-mail bom. 20% van de leerlingen heeft te maken met digitaal pesten.

Effecten

De effecten van digitaal pesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten. Opnames die via de webcam worden gemaakt, worden vastgelegd door een ander. Deze opnames verdwijnen nooit meer. Over de hele wereld kan een foto op een site staan. Foto's die eenmaal op internet staan zijn soms niet meer te verwijderen.

Verantwoordelijkheid van de school

Soms gebeurt pesten buiten de school. Toch heeft de school er veel last van. Het ruziën en pesten gaat op school door. Schoolresultaten lijden eronder. Er ontstaat een onveilig klimaat. Kinderen kunnen minder goed leren. Pesten heeft effect op het schoolklimaat.

Hoe kun je digitaal pesten voorkomen?

1. Toepassen en actualiseren van het pestprotocol.
2. Leerlingen bewust maken van de gevaren op internet, de effecten van digitaal pesten en de strafbare feiten.
3. Afspraken van internetgedrag en samen met de leerlingen regels maken. Hiervoor kun je gebruik maken van de [Netiquette](#).
4. Pesten bespreekbaar maken in de klas en leerlingen elkaar daarop laten aanspreken. Voor leerlingen: [Tips tegen digitaal pesten](#).
5. Sancties van het pestprotocol consequent toepassen.
6. Opleiden van medewerkers in de school (ook onderwijsondersteunend personeel) is noodzakelijk. Een studiemiddag zorgt dat medewerkers up to date met hun kennis zijn.
7. Ouders informeren door bv een ouderavond. Ouders zijn in het algemeen niet goed op de hoogte van wat hun kind op internet doet. Alleen door met de ouders samen te werken is digitaal pesten aan te pakken.
8. Laat leerlingen het Diploma Veilig Internet behalen, zie de website [Ik Surf Veilig](#).

Hoe kun je digitaal pesten aanpakken?

voorbeeld 1 Een blootfoto van een leerling is op het internet geplaatst:

- Luister naar de leerling.
- Toon begrip en veroordeel niet.
- Neem contact met de ouders op.
- Meld dit bij de contactpersoon of vertrouwenspersoon.
- Meld dit bij de provider met verzoek tot verwijdering van de foto. Zet jouw provider in dit emailadres: abuse@provider.nl
- Adviseer de ouders aangifte bij de politie te doen.
- Probeer de dader te achterhalen.
- Voer maatregelen richting dader uit.

voorbeeld 2 Een leerling wordt steeds lastig gevallen (stalking):

- Leer de leerling assertief te zijn: nee zeggen, contact afsluiten.
- De leerling niet laten ingaan op de stalker.
- Breng de ouders op de hoogte.
- Adviseer de ouders en de leerling om bewijslast te verzamelen.
- Adviseer de ouders aangifte bij de politie te doen.

voorbeeld 3 Over een leerling wordt geroddeld via sociale media:

- Geef steun en luister naar de leerling.
- Adviseer de leerling berichten te bewaren en op te slaan.
- Probeer de dader te achterhalen via systeembeheerder en slachtoffer.
- Bespreek het met de mentor/trouwenspersoon.
- Spreek de pesters aan.
- Voer eventueel een klassengesprek.
- Neem contact met de ouders op.
- Probeer de dader op te sporen Soms is de identiteit van de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Je gebruikt daarvoor de zogenaamde logfiles van de school-server (centrale computer). Vanzelfsprekend heb je daar wel (technische) ondersteuning van een ICT-coördinator, systeembeheerder, en/of externe beheerder voor nodig.
- Ga na wanneer het bericht verstuurd is en welke klas op dat moment gebruik maakte van de computers. De stijl van het bericht en eventuele taalfouten kunnen de dader verraden. De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er is gebeurd. Soms is het niet mogelijk een dader te achterhalen en zit er niets anders op dan het effect te minimaliseren. Dat kan het beste door het slachtoffer op het hart te drukken niet te reageren op haatmail of andere ongewenste berichten.

Blokkeren van afzenders

Sommige programma's hebben de mogelijkheid om specifieke afzenders te blokkeren. Verwijs ouders naar onderstaande websites voor meer informatie. Op den duur loont het wellicht de moeite de leerling een nieuw mailadres te geven. Vertel je leerlingen dat ze altijd heel voorzichtig moeten zijn met het doorgeven van hun mailadres aan anderen.

Digitaal pesten is strafbaar

Er zijn verschillende vormen van digitaal pesten die strafbaar zijn. Daar kun je hier meer over lezen: [Digitaal pesten wat is strafbaar?](#) Leerlingen realiseren zich dat vaak niet. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld.

Informatieve websites over digitaal pesten

www.mijnleerlingonline.nl

www.dekinderconsument.nl

www.iksurfveilig.nl

www.internetsoa.nl

www.i-respect.nl